

Arvamuse avaldamine 2025. aasta sisserände piirarvu kehtestamise ja piirarvu jagunemise eelnõude kohta

Lugupeetud Lauri Läänemets!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Siseministeriumit võimaluse eest avaldada arvamust Vabariigi Valitsuse korralduse „Välismaalaste seaduse alusel sisserände piirarvu alla arvatavate välismaalaste 2025. aasta sisserände piirarvu kehtestamine“ eelnõu ja siseministri määruse „2025. aasta sisserände piirarvu jagunemine elamisloa taotlemise põhjuse ja elamisloa andmise aluse järgi“ eelnõu kohta. Järgnevalt esitame oma seisukohad mõlema eelnõu kohta.

1. Sisserände piirarvu kehtestamine

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu kohaselt on 2025. aasta sisserände piirarvuks 1298. See on välismaalaste seaduses sätestatud maksimummäär ehk 0,1 protsenti Eesti alalisest elanikkonnast.

Kaubanduskoja seisukoht:

Avaldame toetust Siseministeriumi ettepanekule kehtestada 2025. aasta sisserände piirarvuks 1298 ehk seaduses lubatud maksimummäär.

2. Sisserände piirarvu jagunemine

Siseministri määruse eelnõu § 1 kohaselt jaguneb 2025. aastal sisserände piirarv tähtajalise elamisloa taotlemise põhjuse ja andmise aluse järgi järgmiselt:

- 1) töötamiseks etendusametis loominguilise töötajana etendusametis seaduse tähenduses – ____;
- 2) erialaseks tegevuseks sportlase, treeneri, spordikohtuniku või sporditöötajana spordialaliidu kutsel – ____;
- 3) töötamiseks Välisministeriumi poolt akrediteeritud ajakirjanikuna – ____;
- 4) töötamiseks veonduse ja laonduse valdkonnas – ____;
- 5) välislepingu alusel – ____.

Kaubanduskoda on jätkuvalt seisukohal, et sisserände piirarvu jagunemine elamisloa taotlemise põhjuse ja elamisloa andmise aluse järgi ei ole mõistlik ja vajalik mitmel põhjusel.

Esiteks on välismaalaste nõudlus ning Eesti ettevõtjate vajadus sisserände piirarvu alla minevate elamislubade järele olnud alates 2017. aastast oluliselt suurem kui sisserände piirarv. Erandiks on tänavune aasta. Sisserände piirarvu jaotamisega ei ole võimalik lahendada seda probleemi, vaid sellega kaasneb täiendav kunstlik piirang.

Teiseks on sisserände piirarvu jaotamise eelnõu näol tegemist ülereguleerimisega, mis suurendab nii Siseministeeriumi kui ka Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi: PPA) töökoormust, kuid sellega ei kaasne märgatavat lisandväärtuse kasvu, pigem võib mõju olla hoopis vastupidine. Kui seda eelnõud ei oleks, siis ei kuluks Siseministeeriumi ametnikel ega teistel ministriumitel ja huvigruppidel aega eelnõu koostamiseks ning selle kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks. Lisaks ei peaks PPA hiljem kontrollima ja pidama arvestust iga arvestusliku piirmäära osas, vaid kehtiks üks piirmäär ehk üldine sisserände piirarv. Samuti oleks ilma selle eelnõuta sisserände piirarvust aru saamine lihtsam nii elamisloa taotlejale kui ka tema tööandjale.

Kolmandaks ei taga eelnõu ja seletuskiri läbipaistvust. Jääb ebaselgeks, miks on teatud osa sisserände piirarvu alla minevatest elamislubadest broneeritud just viiele valdkonnale. Eelnõu seletuskirjas (lk 1) tuuakse üldiselt välja, et eelnõu abil on võimalik anda tähtajalisi elamislube töötamiseks Eestile olulistes valdkondades, kus on tööjõuvajadus, aga kus kohalik tööjõud ei kata kasvava majanduse tööjõuturu vajadusi. Ka paljudes teistes Eestile olulistes valdkondades on vajadus töötamiseks mõeldud tähtajalise elamisloa järele, kuid nendele valdkondadele ei ole eelnõuga arvestuslikku piirmäära kehtestatud. Seletuskiri ei taga selles osas läbipaistvust. Samuti ei pea me läbipaistvaks sellist lähenemist, kus ministriumid annavad teada, mitu elamisluba tuleb teatud valdkonnale broneerida ja Siseministeerium võtab ettepanekud arvesse, kuigi puuduvad igasugused põhjendused, miks on just selline suurusjärk vajalik.

Lisaks on küsitav, kas ja milline positiivne mõju kaasneb sisserände piirarvu jaotamisega eelnõus ettenähtud kujul. Eelnõu seletuskirjas ega ka varasemate aastate seletuskirjades ei ole täpsemalt selgitatud, milles seisneb positiivne mõju. Kaubanduskoja hinnangul võib sisserände piirarvu jaotamisega kaasneda teatud sektoritele positiivne mõju, aga samas kaasneb piirarvu jaotamisega ka negatiivne mõju. Näiteks viimase viie aasta praktika on näidanud, et kui siseministri määrusega jaotada sisserände piirarvu, siis vabalt jaotamiseks mõeldud elamisload antakse välja juba aasta esimestel päevadel, kuid aasta lõpuks ei saa sisserände piirarv täis. Erandina ei kehti see 2024. aasta osas. Selle tulemusena on jäänud teatud osa piiravust kasutamata, sest teatud valdkondadele broneeritud elamisload ei leia kasutust. Selle tulemusena on riik jäänud ilma näiteks täiendavast maksutulust. Kui kogu sisserände piirav oleks olnud vabalt jaotamiseks, oleksid suure tõenäosusega need elamisload leidnud kasutamist juba aasta alguses ning riigile oleks täiendavalt laekunud igal aastal sadu tuhandeid eurosid tööjõumakse. Lisaks oleks kaasnenud positiivne mõju välismaalase palganud tööandja jaoks.

Neljandaks, kui juhtub, et 2025. aastal ei täitu vabalt jaotamiseks mõeldud sisserände piirarv, siis puudub praktiline vajadus piirarvu jaotamiseks.

Kaubanduskoja seisukohad:

- **Teeme ettepaneku jätta 2025. aasta sisserände piirarv vabalt jaotamiseks ning loobuda siseministri määruse kehtestamisest.**

- Kui Siseministerium peab hädavajalikuks teatud osa 2025. aasta sisserände piiravust broneerida teatud valdkondadele, siis tuleb piirav jaotada läbipaistvalt, et oleks selgelt aru saada, miks on piiravust teatud osa broneeritud just viiele valdkonnale. Seletuskiri ei taga hetkel läbipaistvust. Lisaks palume vähendada arvestuslikke piirmäärasid nendes valdkondades, kus arvestuslik piirmäär ei ole varasemalt täitunud.

3. Sisserände piiravust täitumisega seotud probleemi lahendamine

Sisserände piiravust jaotamise asemel tuleb leida lahendus liiga väikese sisserände piiravustiga seonduvale probleemile. Üheks lahenduseks on sisserände piiravust suurendamine. Teiseks lahenduseks on teatud välismaalaste või teatud ametite välja arvamine sisserände kvoodi alt. Näiteks võiks kvoodi alt välja arvata nende välismaalaste elamisloa, kelle osas on OSKA raportite kohaselt alapakkumine ja kelle väljaõpetamine on ajamahukas ning eeldab eelteadmisi (nt insenerid, seadme- ja masinaoperaatorid). Kolmandaks võib kaaluda lahendust, et kui välismaalane tuleb Eestisse tööle nõ usaldusväärse tööandja juurde, siis sellisel juhul ei lähe tema elamisloa sisserände piiravust alla. Selleks tuleb paika panna usaldusväärse tööandja kriteeriumid. Selline võimalus annab usaldusväärsetele ettevõtjatele kindlustunde, et kui neil peaks vaja minema välistööjõudu, siis nad saavad lihtsalt ja kiiresti välistööjõudu palgata. Neljanda lahendusena võiks kvoodi alt vabastada välismaalased, kes tulevad tööle äriühingusse, kes tänu uuele investeringule on loonud Eestisse vähemalt teatud arvu uusi töökohti. Näiteks kui äriühing teeb Eestisse 100 miljoni eurose investeringu ja loob selle raames 50 uut töökohta, siis võiks sel äriühingul olla võimalus võtta kvoodiväliselt tööle välismaalasi, kui neid töökohti ei õnnestu täita kohalike töötajatega. Siin võib kaaluda ka teatud piirmäära kehtestamist, et kui suure osa uutest töökohtadest võib katta kvoodiväliselt välismaalastega. Selline lahendus tagab, et äriühingu jaoks on mõnevõrra maandatud risk, et pärast investeringu tegemist ei leita uutele töökohtadele sobivaid töötajaid.

Kaubanduskoja seisukoht:

Sisserände piiravust jaotamise asemel tuleb leida lahendus liiga väikese sisserände piiravustiga seonduvale probleemile. Selleks tuleb tõsta sisserände piiravust või vabastada tänasest rohkem elamisloasid sisserände piiravust alt.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Marko Udras

marko.udras@koda.ee 6040070